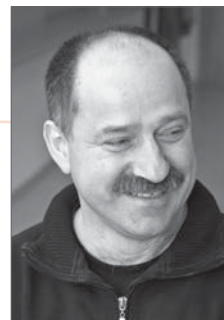


ROZHOVOR S VEDOUCÍM RODINNÉHO CENTRA V OSTRAVĚ JANEM ZAJÍČKEM

NA ZAČÁTKU TOHOTO ROČNÍKU CEST KATECHEZE JSME AVIZOVALI V RÁMCI SLAVENÍ ROKU RODINY SPOLEČNÉ ZAMYŠLENÍ NAD NĚKTERÝMI Z TÉMAT TÝKAJÍCÍCH SE RODINNÉHO ŽIVOTA. PROSTŘEDNICTVÍM ROZHOVORU UVEDENÉHO V MINULÉM ČÍSLE JSME SE POKUSILI PŘEDSTAVIT ČINNOST RODINNÝCH CENTER. V TOMTO ČÍSLE POKRAČUJEME ROZHOVOREM S PANEM JANEM ZAJÍČKEM, PŘEDSEDOU CENTRA PRO RODINU A SOCIÁLNÍ PÉČI V OSTRAVĚ, A ZAMĚŘUJEME SE V NĚM NA DVĚ SPECIFICKÉ SLUŽBY TOHOTO CENTRA, A TO MEDIACI A VZTAHOVOU VÝCHOVU.



Činnost vašeho centra je přínosem nejenom pro místní církve, ale také pro sociální zázemí města Ostravy a okolí. Mohl byste nám ji ve stručnosti představit?

Naše centrum pro rodinu si dalo za cíl být zde pro všechny rodiny a nabízet jim svou profesní podporu, např. v rámci zvyšování manželských a rodičovských kompetencí, a pomoc v obtížných situacích. U věřících párů pak do naší služby můžeme zapojit také rozměr víry v jejich životě. Činnost našeho centra je rozdělena do tří středisek: Středisko Rodina, které má za cíl podporu rodiny, klub Ámos, který se zabývá např. volnočasovými aktivitami dětí a mládeže, a třetím střediskem je projekt Výzva, v němž se snažíme pomáhat rodinám, které pečují o dítě se zdravotním postižením.

Důležitou oblastí, které se věnujete, je mediace. Můžete nám přiblížit, v čem tato služba spočívá?

Tato služba patří pod středisko Rodina a je zde především pro ty, kteří se dostávají do nějaké limitní životní situace. Jedná se o službu, která pomáhá řešit problémy v mezilidských vztazích. Je to metoda, kterou vyškolená osoba – mediátor – aktivuje pomocí otázek jednotlivé aktéry mediace, tj. manžele, rodiče a dospělé děti (když žijí ve stejné domácnosti a potřebují si upravit vztahy v rodině), rodiče a prarodiče nebo i sousedy. My se soustředíme hlavně na manželské vztahy. Ve světě se mediace využívá také u rozvodového řízení, ale my mediaci používáme k tomu, abychom tyto páry naučili řešit problém a abychom je poté přivedli zpět do funkčního vztahu.

Mediace probíhá tím způsobem, že k mediátorovi přijdou partneři, přičemž jeden z nich přináší určitý problém. Mediátor se pak vhodnými otázkami, zrcadlením, odezíráním nebo přeformulováním otázek, které slyší, vyptává a posouvá celý proces dál tak, aby došlo k vzájemné dohodě, která je oboustranně akceptovatelná, a zároveň dbá na to, aby nebyl narušen jejich vzájemný vztah. Situace, ve kterých se tyto lidé nacházejí, jsou většinou hraniční, takže si navzájem nedokážou naslouchat. Úkolem mediátora je, aby se oba partneři začali vzájemně poslouchat a aby začali spolupracovat na řešení problému. Oni se pak z pozice soupeřů postupně dostávají do pozice spolupracujících na východisku, které je pro oba akceptovatelné a na kterém se shodnou.

Jaké jsou hlavní příčiny problémů v manželství?

Velkým zdrojem problémů v manželství je skutečnost, že se zde setkávají dva lidé, kteří mají za sebou rozdílné životy: každý z nich prošel jiným způsobem výchovy a každý z nich považuje ve svém nitru za normální jiné skutečnosti. Přestože třeba jeden z partnerů rodinu svého protějšku pravidelně navštěvoval, mohl vidět jen nepatrnou část toho, v čem ten druhý vyrůstal a co má v sobě vtisknuté jako normu toho, co je normální, co je v pořádku. A tyto dva světy se v novém manželství potkávají dohromady a najednou nevědí, jak vytvořit svět třetí, ten, ve kterém se my dva, nový pár, nová rodina, budeme cítit dobře. Mnohdy je to tak, že přetahujeme toho druhého do svého světa, nebo jsme naopak přetahováni,

a vzniká zde tedy určitý prostor nesvobody. Člověk si sice může říkat: „Však to nebude tak hrozné, máme se přece rádi,“ ale toto přesvědčení bývá jen dočasné. Tato tolerance vůči určitému tlaku z protějškové strany totiž postupně ustupuje a začíná jemný souboj těch dvou mentalit.

Dalším problémem nebo prostorem pro střet je skutečnost, že každý z nás má v sobě jinak nastavené chápání různých pojmů, např. hodnotová slova respekt, láska, úcta atd. Pokud o tomto odlišném chápání nevíme, může dojít např. k situaci, kdy manžel říká své manželce: „Já z tvé strany necítím k sobě respekt,“ a považuje to za jednu z nejvyšších pozitivních hodnot. Jestliže však tato žena žila v rodině, kde si otec vynucoval respekt nějakým nevhodným způsobem, má u sebe tento pojem zařazen do kategorie téměř vulgárních výrazů. Problém nastává, když tito manželé nevědí nic o tom velkém rozdílu hodnotových slov. Aniž by úmyslně chtěli, najednou mezi nimi vzniká obrovská třecí plocha, protože muž si řekne: „Tak ona mě asi nemá ráda, vždyť jí to říkám pořád, že potřebuji pocítit respekt.“ A ona si zase říká: „Já se bojím. Já nechci žít s tímhle člověkem, který mi chce dělat nějaké násilí.“ A postupně se v hlavě každého z nich vytváří jiná realita. A z toho pak plynou důsledky pro jejich vztah a pro celou atmosféru v rodině.

Na obou stranách vzniká pocit, že už nejsem ten důležitý. Vzniká to právě kvůli rozporu mezi mou potřebou a způsobem jejího naplňování z druhé strany. Důsledkem je, že se pak třeba snažím udělat svou ženu šťastnou, ale tak, jak já si to představuji. Ona to ale nevnímá jako moji snahu o její štěstí, o její naplnění. A to se samozřejmě týká obou stran. Během již zmiňovaných



mediací pak partneři po mnoha letech najednou říkají: „AHA, tak takhle to máš? A já se dvacet let snažím o něco jiného.“ Nebo: „AHA a proč to nevíš?“ Jsou zde dva lidé s obrovskou touhou udělat toho druhého šťastným, a zcela se míjejí cílem. „Vyplá-

cali“ tolik energie, jsou z toho oba vyčerpaní a oba nešťastní. A to jsou třeba právě případy, které se snažíme řešit pomocí mediace.

Jaké partnerské problémy se nejvíce objevují krátce po svatbě a jaké např. po dvaceti letech manželství?

Hned po svatbě fungují mezi partnery specifické myšlenkové mechanismy, je zde ještě zamilovanost a s ní související optimismus, že my zvládneme žít ten ideál. V té době však zároveň existuje mnohem větší riziko nejrůznějších krizí, pokud se tyto představy náhle zhroutí.

V poslední době máme také velkou skupinu manželských párů do deseti let od svatby, a to i věřících, kdy se do jejich vztahu „zamotal“ třetí člověk. Překvapivé je, že z 80 % je to žena, která si našla jiného partnera. Je tomu tak navzdory skutečnosti, že tito manželé mají třeba i malé děti. Důvod je i takový, že určitý počet těchto žen říká: „S ním se nedá žít, on je moc ‚hodný‘.“ Příčinou může být ze strany manželky nenaplněná touha po opravdovém mužství jejího partnera s projevy mužnosti.

U těch, kteří žijí v manželství už řadu let, je zase problémem to, když nezvládnou proměnu své životní role: když děti vyrostou a odcházejí z rodiny. Najednou je zde prázdnota a tam, kde vztahy mezi partnery nebyly dlouhodobě budované a byla věnována jednostranná pozornost jen dětem, existuje nebezpečí krize manželství.

Kolik odborníků je u vás do mediace zapojeno? A jaké mají vzdělání?

Momentálně máme celkem šest specialistů v tomto oboru. Svou odbornost získávají absolvováním medičního kurzu, který pořádá Asociace mediátorů v Praze. V České republice totiž zatím ještě neexistuje studium mediace na VŠ.



Vašemu centru se nedávno podařilo získat certifikát pro kurz vztahová výchova. O co se jedná?

Jde o vzdělávací program pro žáky 8. a 9. tříd, jehož náplň je alternativní program k sexuální výchově, kterou nabízí současný školský systém ve svých rámcových vzdělávacích programech. My v tomto našem programu říkáme, že sexualita do lidského života patří, ale není vydělená. Je zde širší proces budování vztahu až do určitého bodu, který nazýváme svatba, a po něm je tento vztah rozšířen o intimní sexuální život. Jedná se o úplně odevzdání někomu jedinečnému. Jde o zcela výlučný akt v lidském životě, který by neměl být nahodilý. Snažíme se tedy tímto způsobem mluvit s mladými lidmi o hodnotě manželského vztahu a jeho jedinečnosti, výlučnosti, o procesech a období, které má předcházet tomu, než dojde k sexuálnímu spojení muže a ženy.

Proč jste se rozhodli právě pro tuto formu služby veřejnosti?

Reagovali jsme na výzvu našeho otce biskupa v době, kdy byly na ministerstvu školství diskutovány vyhlášky a normy, které upravují sexuální a vztahovou výchovu na školách. Protože náš

otec biskup má na starosti církevní školství a školství cítí jako důležitou prioritu, chtěl, aby tam zazněl i hlas nás, křesťanů. Proto šla naše kolegyně lékařka do kompetentní komise na ministerstvu školství obhajovat křesťanské principy a pojetí vztahové a sexuální výchovy s cílem navrátit do výuky tohoto předmětu ten základní princip, že sexualita je o vztahu, a ne jenom o technice. Práce v komisi po dvou letech skončila, nějaké změny se podařily, ale co dál? Stále totiž existoval jen jeden model sexuální výchovy. Pokud bychom skončili v tomto bodě, tak jsme vlastně jenom řekli, co je špatně, ale neřekli, jak je to dobře. Zůstali bychom v půli cesty. Proto jsme začali vytvářet vlastní program jako alternativu tomu, co bylo doposud nabízeno. Naše snažení bylo završeno již dříve zmiňovanou certifikací, přičemž byl tento projekt uznán dokonce bez ztráty jediného bodu. Poté jsme začali pořádat krajské konference metodiků, kde jsme

tento ucelený program nabízeli. Tyto prezentace proběhly již v šesti krajích České republiky. V současné době děláme kurzy ke vztahové výchově pro učitele v našem Moravskoslezském kraji.

Při těchto školeních je vidět, že spousta učitelů je příjemně překvapená tím, co jim zde nabízíme. Prezentovaný program se jim líbí mnohem více než stávající model sexuální výchovy na školách. Vnímáme ze strany pedagogů hlad po něčem,

co vede opravdu k hodnotám. Oni sami chtějí předávat žákům něco hodnotného, kvalitu, ale pro nedostatečnou nabídku jim to doposud nebylo umožněno.

Jakou zkušenost si přinášíte přímo ze škol, ze setkání s mladými?

Je to zkušenost, že dnešní generace se setkala opravdu se vším: od fungujících vztahů až po vztahy totálně rozvrácené. Myslíme si, že o to víc je potřeba mluvit mezi mladými lidmi o ideálu a tento ideál ukazovat a k němu vést.

V celostátní soutěži o nejlepší neziskovou organizaci roku jste získali třetí místo navzdory dnes nepříliš populárnímu tématu manželství. Co všechno v této soutěži porota hodnotila?

Když jsme se s tímto tématem v loňském roce přihlásili do soutěže Neziskovka roku, vnímali jsme, že je přece jen trochu riskantní při srovnání s různými jinými trendy, které jsou dnes populární. Nicméně jsme si řekli, že do toho půjdeme, protože jako centrum pro rodinu chceme obhajovat hodnotu manželství.

Porota hodnotila celkový management, finanční „zdraví“ neziskovky, programovou náplň, PR, jak vlastně celá neziskovka funguje a jaká je její veřejná prospěšnost. Bylo to velmi důkladné šetření a hodnocení, několikahodinové na místě a pak jsem ještě byl naši činnost obhajovat před čtrnáctičlennou komisí v Praze. Nakonec z toho bylo třetí místo a my z toho výsledku máme velkou radost.

Kontakt: www.prorodiny.cz

Připravila Martina Orlovská